

Harmincegy

Harmincegy hosszabb-rövidebb, de inkább az utóbbi fejezet egy család, egy ember életéből. Kegyetlenül hideg tényközlések sora, amelyek az emberi lélek rejtett szegleteit teszik ki közszemlére. Az ember önmaga előtt is eltitkolt indultai, érzelmei, gondolatai kerülnek fényre minden körítés nélkül. Már a kezdet sem könnyű:

„Ő volt anyám első gyermeke. Bár nem az elsőszülöttje. Irtóztató igazságtalanság velem szemben. Elizabeth Ashbridge volt a neve. És én még a nevére is irigykedtem.”

És a folytatás sem kevésbé fájdalmas:

„Fényben fürdenek. Tökéletes szentháromság. Anyám, kezében hajkefével, a térdeplő Elizabeth mögött ül. Elizabeth aranyhaja szélesen omlik le a hátán. Dicsfény. Apám Elizabethtel szemközt, előre hajol, szinte térdel, egy csésze kakaót nyújt felé.

Tökéletes boldogság. Teljes boldogság. És én kívül vagyok a körön.”

Harmincegy fénykép-ténykép, pillanatfelvétel egy asszony életéből, aki egész életét arra szánja, hogy bármilyen áron, mindegy, milyen eszközzel megszerezze, visszanyerje, elhódítsa, magához ragadja az általa elveszítettnek hitt, méltánytalanul elveszített helyét a saját családjában, a saját életében. Egész élete arról szól, hogy hogyan lehetne önmaga helyett az a valaki más, aki szerinte jogtalanul elbitorolta az őt megillető lélektani pozíciót szülei, családja életében.

„Lexingtonban élt hát, szüleim szeretett és dédelgetett leányaként. Előbb, mint én.

Csak hogy én voltam az ő egyetlen lányuk. A vér jogán. És ezt a jogot elvették tőlem.

Senki se volt hibás. Helyesen és szépen cselekedtek. Ott-hont adtak Elizabethnek. Az én otthonomat. Nekem pedig a visszaszerezhetetlen veszteség fájdalma jutott.

Csalárd módon mindörökre második lettem. Nemcsak második, hanem fél pár is; értéktelen a másik nélkül.

Szüleim nem vették észre, hogy hat rám az ő figyelmesen megfelezett szeretetük. Képeket véstek a lelkembe.

A szeretet és a gyöngédség képeit. Meggyűlölttem ezeket a képeket. Anyám sóhajtozva fonja Elizabeth szőke haját – ami jóval tovább tart, mint az én kurta, kondor hajam kikefélése.

– Van rá megoldás, mama – szerettem volna odakiáltani. – Vágd le Elizabeth haját. Dobd ki. Égesd el. – De nem szóltam semmit. Mert már akkor kitanultam a türelmet. A lassú, rejtőzködő türelmet.

Vagy: apám megint térdel, ezúttal Elizabeth ágya mellett, aznap, amikor Elizabeth az internátusba indul. Vigasztalja, a kezét simogatja.

– Jaj, arany kislányom. Aranyfényem.

Ne vessétek belém ezeket a képeket, jajdul fel a szívem. Hagyjátok abba. Mellém sose térdeltél le, papa. Nem ő a tiéd.

Nem hagyták abba.”

Tetteit érzelmei, gondolatait a gyűlölet, a fel nem dolgozott veszteség, az elveszett képnek való megfelelni vágyás vezérli. Mindent hideg számitás, a patikamérlegben kimért indulat irányít.

„Elizabeth úgy vélte, túlságosan kegyetlen dolog lenne, ha telefonon értesítene apám hirtelen haláláról, amelyet szívroham okozott. Elküldte hát hozzám Charlest. Hajnali négykor. Elizabeth tudta jól, hogy William az apjával együtt Amerikába utazott, Dominick szüleihez. Tudta, hogy egyedül vagyok.

Ő nyújtotta a lehetőséget. Az irántam érzett bizalma, a jósága. Én meg olyan vagyok, hogy éltem a lehetőséggel. Hogy lefojtsam a hirtelen sokkot, szembeszálljak a fájdalommal. Majd később gyászolok. Most, ebben a pillanatban meg akarom ismerni ezt az embert, Elizabeth emberét – és rajta át meg akarom ismerni Elizabethet.

Amikor Charles vigasztalóan magához vont, szembenéztem a tekintetéből áradó együttérzéssel, és átalakítottam valami mássá. Ehhez értettem.”

„Lassan nyitottam ki öltözőszobám ajtaját. Követett. Tudtam, hogy követni fog. Azután meztelenül, fölnyújtott karral magamra húztam Elizabeth selyemkombinéját – kortalan csábítás.”

„Apám képe rebbent át kábult agyamon. És eltűnt. Mert nyilvánvalóvá vált, hogy már a születésem előtt is késő volt, már akkor elrontotta a kettőnk dolgát. A régi düh szétaposta a feltörő fájdalmat.”

Az élet persze a legjobb dramaturg, mert ennek a gyűlöletnek el kell buknia, vereséget kell szenvednie az alázatos szeretet bátyáin.

„Eltűnt volna Elizabeth hajdani ártatlansága? A jóknak fel kellene vértetniük magukat. Az ártatlanság ellen. A fiú elmosolyodott: – Szóval? Miért jött?– Hogy lássam Elizabethet. Semmi másért.

– Ruthnak és nekem közös kísérteteink vannak – magyarázta Elizabeth. – És mindketten tudunk bizonyos dolgokat, amelyeket senki más nem érthet meg. Még én se értem egészen. Még ma sem...

Ez nagyon szoros kötelék, Daniel. Remélem, soha nem tudja meg.

– És nem győzhetik le a kísérteteiket?

– Ó, nem. Ők győztek le minket. Sebesült katonák vagyunk. Magunkra hagytak bennünket a csatatéren.”

„Elfordítottam a fejem. Elizabeth leült egy nagy fotelbe, közel a fényhez. Hátrátámasztotta a fejét, halkan megszólalt:

– Tudod, Ruth, semmi értelme harcolni ellened. Érted-e már, hogy ezért határozta el: inkább szeretlek?

– Nem értem. Elhatározta?

– Ez nem volt természetes. Mondtam már. Azt hiszem kezdettől fogva megsejtettem, hogy veszélyes lehet harcba bocsátkozni veled. Attól csak még inkább felbőszülnél.

– Én?

– Igen. Teli voltál rejtett haraggal. Ellenem.

– Sose mondtál semmit.

– Mit mondhattam volna? Valaha azt reméltem, hogy ha békésen és óvatosan bánok veled... egy időben megpróbáltam eltávolodni tőled. De mindig a sarkamban voltál... a háttérben.

– Nem gondoltam, hogy észreveszed.

– Rosszul gondoltad. De nem találtam fontosnak.”

„– Charles jár ide? Charles idejár? Tudnom kell.

– Kell? Ez annyira jellemző rád, Ruth... ez a „kell”. És hogy biztos vagy benne, hogy válaszolok is. Ugyan miért?

– Mert te...mert Elizabeth vagy.

– Igen. És te mindig elvársz tőlem egy bizonyos magatartást. Én is próbálkoztam a... módszereddel. De hiába, nem tudok szabadulni a sajátomtól.

Megint megcsapott az ereje. Fölismertem, miért hagy nyomot másokban mindörökre. Hogy miért nehéz nélküle.”

Végül persze mindannyian vereséget szenvednek, a jók is, a rosszak is – lesz-e örömteli végkifejlete, katarzisa a klasszikusnak nem mondható családregénynek? – legyen ez a reménybeli olvasók jutalma.

„Elizabeth már nem él.

Rák végzett vele. Az ottani orvos hívott fel telefonon.”

„– Amikor közöltem vele, hogy rákja van, ezt mondta: „Különös, hogy nem a szívemben nőtt a daganat.” Ezt sose felejttem el. „Különös, hogy nem a szívemben nőtt.” Azt mondta, a bánat okozta.

– Talán csakugyan az okozta.

– Úgy tudom, ön a legközelebbi hozzátartozója. A testvére?

– Bizonyos fokig.”

Egy szakmai lap tematikus számában miért ajánlom Josephine Hart Gyűlölek című családregényét? Azért, mert egy mélyen megrázó, őszinte „montázs-filmet” kaphatunk egy örökbefogadott és vér szerinti gyermek kapcsolatának épüléséről. Természetesen senki sem gondolja, hogy minden esetben ilyenné válhat egy vér szerinti és egy örökbefogadott gyermek viszonya, de nem árthat sem örökbefogadottnak, sem örökbe fogadónak, sem szakembereknek, ha tudják, ha szembesülnek a viszonyok illetően alakulásának lehetőségével is.

Josephine Hart: Gyűlölek

Magyar Könyvklub, Budapest, 1993.

dr. Radoszáv Miklós